

Hippokrates' skrifter på norsk

Livet er mer...

Tips oss om utenomfaglige aktiviteter på telefaks 2310 9040 eller e-post: tidsskriftet@legeforeningen.no

Det er Trond Berg Eriksen, professor i idéhistorie, som har stått for utvalget og Eirik Welo, cand.philol. fra Institutt for klassisk og romansk institutt, Universitetet i Oslo, som har oversatt den fra gresk (1).

Alle tekstene er skrevet av anonyme kilder ca. 430–330 f.Kr., men de er overlevert under Hippokrates' navn. Man vet ikke sikkert om noen av tekstene i det hele tatt er skrevet av Hippokrates (ca. 460–ca. 377 f.Kr.), men man vet at han virket på den tiden og at han nevnes av Platon som sin tids dyktigste lege. Man kjenner ikke den presise sammenhengen mellom Hippokrates og tekstsamlingen.

– Derfor burde det kanskje stått gåseøyne rundt Hippokrates som forfatter av boken, kommenterer Welo.

Eden

– Den hippokratiske ed inneholder mange spesielle trekk i forhold til tiden den er skrevet i, mener Eirik Welo.

Eden forbyr den som avlegger den å utføre abort, gi aktiv dødshjelp, samt å operere. Spørsmålet om abort var omstridt i antikken, og et definitivt forbud kom først i århundrene etter Kristi fødsel.

– Grunnen til man skulle avstå fra aktiv dødshjelp, abort og operasjoner ligger nok mer i at det var så risikabelt. Frykten for fiasko og dårlig rykte var viktigere enn etikken. Ry og oppfatning var utrolig viktig for de greske legene. Legeautoriteten var avhengig av vellykket diagnostisering og behandling, sier Welo.

En hypotese om den hippokratiske ed er at de som svor den var med i en pythagoreisk sekt. Eden gir, etter manges mening, ikke uttrykk for en sentral strømning i tiden, men er uttrykk for en marginal gruppes oppfatninger, ifølge Welo.

Væskebalansen

Teorien om balansen mellom de fire kroppsvæsker stod sentralt i den greske medisinen. Målet med behandlingen var å gjenopprette balansen mellom disse og ikke forrykke den ytterligere. Legene hadde tre hovedbehandlingsformer: årelating, brekkmidler og avføringsmidler. De var overlatt til ytre observasjon, de så på det som kom ut av kroppen. Sykdomsnavn er gitt utfra det området på kroppen der man kunne se utslaget av syk-

Eirik Welo

dommen. Nettopp fordi den hippokratiske medisinen hadde så lite å stille opp med overfor såkalte indre sykdommer, har den blitt kalt en meditasjon over døden, legen kan bare vente og se. I beste fall helbreder naturen.

– Hva slags utdanning hadde legene?

– Det fantes ingen formell utdanning. Man gikk i lære hos en som praktiserte og ble der til mesteren mente at man var utlært, eller så lenge pengene strakk til. Legene reiste rundt og tilbød sine tjenester. Det var en usikker tilværelse. Diagnostisering ble avgjørende for suksess eller fiasko. Hvis pasienten døde eller ikke ble frisk, kom det ikke flere pasienter til den legen. Men hvis legen hadde forutsagt et slikt utfall, var han «frikjent» og han kunne fortsette å praktisere, sier Welo.

På verdenstoppen

Boken er av en internasjonal komité av universitetsproblemer valgt ut som en av verdens 100 mest innflytelsesrike fagbøker.

– Hvilken betydning har Hippokrates i dag?

– Dagens leger må kjenne til denne sentrale tekstsamlingen, for den er det teoretiske grunnlag for over 2 000 års legepraksis. Rent praktisk har den bare kurios interesse, for dens løsninger kan ikke brukes. Hippokrates var viktig for legene som stod for det moderne gjennombrudd i medisinen. Det må være interessant for leger å få innsikt i et annet samfunn og en annen tid og se hvordan datidens kolleger forholdt seg til sykdom og helse, lyder Welos oppfordring.

– Hva har vært mest interessant med oversettelsen?

– Grekernes forestillingsverden, deres grenser og oppdelinger. Pasienthistoriene er spennende og detaljrike. Personene fremstår som lys levende, de er navngitt og vi får innsikt i deres sykdom og lidelse, mener Eirik Welo.

– Anne Ringnes, *Tidsskriftet*
anne.ringnes@legeforeningen.no

Den hippokratiske ed

Jeg sverger ved legeguden Apollon, ved Asklepios, Hygieia, Panakeia og alle guder og gudinner, og tar dem til vitner på at jeg skal overholde denne eden og kontrakten etter egen evne og vurdering. Jeg skal ære ham som lærte meg denne kunsten som mine egne foreldre, og gi ham del i mine midler og hjelpe ham når han trenger det. Jeg skal regne hans avkom som mine egne brødre og lære dem denne kunsten hvis de ønsker å lære den, uten betaling og kontrakt. Jeg skal gi mine egne sønner, min lærers sønner og de elever som har underskrevet kontrakten og sverget i tråd med skikken blant leger, del i forskriftene, forelesningene og resten av undervisningen, men ingen andre. Jeg skal bruke diett til de sykes beste etter egen evne og vurdering og avstå fra å skade eller gjøre urett. Jeg skal ikke gi noe dødelig legemiddel til noen eller gi råd om noe slikt. På samme måte skal jeg heller ikke gi noen kvinne fosterfordrivende middel. Jeg skal utøve min kunst rent og fromt. Jeg skal ikke operere, ikke engang dem som lider av stein, men overlate det til dem som utfører slike handlinger. I de hus jeg kommer skal jeg komme til de sykes beste, og enhver bevisst urett eller skade skal ligge meg fjernt, og særlig seksuelt samvær med mann eller kvinne, fri eller slave. Det jeg måtte se eller høre under behandlingen eller også utenfor behandlingen ute blant folk, som ikke bør bringes videre, skal jeg tie om og regne som hellige hemmeligheter. Hvis jeg overholder denne eden og ikke bryter den, la meg bli æret for min livsførsel og min kunst av alle mennesker for alltid. Men hvis jeg bryter eden og sverger falskt, la det motsatte skje.

Litteratur

1. Hippokrates. Om legekunsten. Med et innledende essay av Trond Berg Eriksen. Oslo: De norske Bokklubbene, 2000.